

MORAMO DA
RAZGOVARAMO
O KEVINU

LAJONEL ŠRAJVER

Prevela
Dijana Radinović
■ Laguna ■

Naslov originala

Lionel Shriver

WE NEED TO TALK ABOUT KEVIN

Copyright © Lionel Shriver 2003

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Teri

Košmar koji smo obe izbegle

*Detetu je vaša ljubav najpotrebija
onda kada je najmanje zaslužuje.*

Erma Bombek

8. NOVEMBAR 2000.

Dragi Frenkline,

Ne znam tačno zašto me je jedan beznačajan događaj ovog poslepodneva naveo da ti pišem. Ali otkako nismo zajedno, mislim da mi najviše nedostaje to što ti, kad se vratim kući, ne donosim više živopisne zanimljivosti dana, onako kako bi ti mačka spustila miša pred noge: malene skromne darove koje parovi nude jedno drugom nakon što prekopaju svako svoje dvorište. Da se sad nalaziš u mojoj kuhinji i debelo mažeš krckavi puter od kikirikija na hleb a vreme je večere, ova bi mi pričica izletela čim bih spustila kese (iz jedne se cede bistre lepljive bale), čak i pre nego što bih ti prigovorila da za večeru imamo testeninu i zamolila te da ne pojedješ ceo taj sendvič.

U prvo vreme, naravno, moje su pričice bile egzotična strana roba, iz Lisabona, iz Katmandua. Ali niko zapravo ne voli da sluša priče iz inostranstva i po učtivosti koja te je odavala mogla sam videti da se tebi lično više dopadaju sitne anegdote iz bližih krajeva: recimo čudnovat susret s radnikom što naplaćuje putarinu na mostu *Džordž Vašington*. Čuda običnog sveta samo su potvrđivala tvoj stav da su moja putovanja u inostranstvo svojevrsno varanje. Moji su suveniri – kutija već bajatih belgijskih galeta, britanski izraz za „trabunjanje“ (*koještarije!*) – bili veštački prožeti čarolijom jedino usled daljine. Poput onih tričarija koje Japanci poklanjaju jedni drugima – kutija, pa ukrasni papir, pa mašnica – sjaj mojih

poklona sa daleka puta bio je samo omot. Koliko je veći podvig preturati po neočudotvorenim tricama dobre stare države Njujork i izvući pikantni trenutak iz odlaska u supermarket *Grand junion* u Najaku.

A moja se priča baš tu odvija. Čini se da napokon shvatam ono čemu si oduvek pokušavao da me naučiš, da je moja rođena zemlja jednako egzotična, pa čak i opasna koliko i Alžir. Stajala sam kraj rafa s mlečnim proizvodima i nije mi bogzna šta trebalo; nije. Više uopšte ne jedem testeninu otkako nema tebe da smažeš skoro celu činiju. Baš mi nedostaje tvoj apetit.

Još mi teško pada da se pojavljujem u javnosti. U zemlji poznatoj po tome što „nema osećaj za istoriju“, kako to Evropljani tvrde, čovek bi pomislio da ću se okoristiti od te čuvene američke amnezije. Nisam ja te sreće. Niko u ovoj „zajednici“ ne pokazuje ni najmanje znake zaborava ni posle godinu i sedam meseci – tačno u dan. Moram da skupim hrabrost kad mi ponestane namirnica. Oh, za prodavce u radnji 7/11 u Ulici Houpvel ne predstavljam više nikakvu novost i mogu da kupim litar mleka a da ne zure u mene. Ali naš uobičajeni *Grand junion* i dalje je minsko polje.

Tamo se uvek osećam kao lopov. Da bih to nadomestila, na silu ispravljam leđa i podižem ramena. Sad mi je jasno šta zapravo znači „ići dignute glave“, i ponekad me začudi koliko uspravno držanje može da izmeni duševno stanje. Kad se fizički držim ponosito, osećam se za nijansu manje poniženo.

Premišljajući se da li da kupim srednja ili krupna jaja, pogledala sam ka polici s jogurtom. Koji metar dalje još jedna mušterija, iskrzane crne kose sede dobrih dva-tri centimetra pri korenu, dok su se lokne zadržale još samo na krajevima: stara trajna što je izrasla. Ženin ljubičasti komplet možda je nekada bio u modi, ali sada su strukirana bluza i karneri samo isticali njene široke kukove. Odeću je trebalo ispeglati, a na postavljenim ramenima videla se tanka pruga, gde je košulja izbledela od vešalice. Nešto izvučeno s dna ormara, zaključila sam, ono što dohvatiš kad ti je sve ostalo prljavo ili na podu. Kad je žena sagla glavu ka kačkavalju, opazih podvaljak.

Ne trudi se da pogodiš; nikada je ne bi prepoznao iz ovog portreta. Nekada je bila tako neurotično vitka, koščata, i sjajna kao

upakovani poklon. I mada je možda romantičnije zamišljati ucveľjene kao ispijene, pretpostavljam da jednako možeš da patiš uz čokoladice kao i uz vodu sa česme. Uostalom, postoje žene koje su večito doterane i elegantno obučene više da pariraju ćerki nego da ugođe mužu, a ona, zbog nas, danas nema takvih motiva.

Bila je to Meri Vulford. Ne ponosim se ovim, ali nisam mogla da se suočim s njom. Trgla sam se. Ruke su mi se oznojile dok sam nespretno otvarala kutiju da vidim je li koje jaje slomljeno. Napravila sam izraz lica kao kupac koji se upravo setio nečega što stoji na drugom kraju radnje, i uspela da spustim jaja na dečje sedište u kolicima a da se ne okrenem. Odjurivši tako po ovom lažnom zadatku, ostavila sam kolica jer su točkovi škripali. Tek kod rafa sa supama povratila sam dah.

Trebalo je da budem pripremljena, i često jesam – pripravna, oprezna, najčešće bespotrebno, kako se ispostavi. Ali ne mogu da izlazim zveckajući u punom oklopu kad god treba da obavim neki sitan posao, i uostalom, kako mi sad Meri može nauditi? Dala je sve od sebe; povelala je parnicu protiv mene. Ali ipak nisam mogla da smirim podivljalo srce niti da se odmah vratim do rafa s mlečnim proizvodima, čak ni kad sam uvidela da sam u kolicima ostavila onu izvezenu tašnu iz Egipta sa sve novčanikom.

A to je jedini razlog što nisam izašla iz supermarketa. Morala sam kad-tad krišom da se vratim po tašnu, i zato sam se zamislila nad *Kembelovim* supama od sira i špargle i tek onako razmišljala o tome kako bi se Vorhol užasnua ovog novog dizajna ambalaže.

Kad sam se odšunjala natrag, opasnost je prošla, pa sam žustro odvukla svoja kolica, odjednom zauzeta poslovna žena koja mora na brzinu da obavi kupovinu namirnica. Poznata uloga, pomislićeš. A ipak, toliko je vremena prošlo otkad sam sebe tako zamišljala da sam bila sigurna da su ljudi ispred mene u redu za kasu okarakterisali moju nestrpljivost ne kao oholost žene koja takođe zarađuje i za koju je vreme novac, već kao užasnu paniku preznojenog begunca.

Kad sam iz kolica izvadila raznorazne namirnice, kutija s jajima bila je lepljiva, što je nagnalo kasirku da je otvori. Ah! Meri Vulford ipak me je opazila.

„Svih dvanaest!“ uzviknu devojka. „Reći ću da vam se donese druga kutija.“

Zaustavih je. „Ne, ne“, reko. „Žurim se. Svejedno ću ih uzeti.“
„Ali sasvim su...“

„Svejedno ću ih uzeti!“ Nema boljeg načina da navedeš ljude u ovoj zemlji da te poslušaju nego da se praviš malo ćaknut. Nakon što je naglašeno otrla bar-kod maramicom, skenirala je cenu jaja, a potom obrisala ruke prevrćući očima.

„Hačadurjan“, izgovori devojka kad sam joj pružila kreditnu karticu. Kazala je to glasno kao da se obraća onima što čekaju u redu. Bilo je predvečerje, odgovarajuća smena za posao posle škole; dala bih joj sedamnaestak godina, te je ova devojka mogla biti Kevinova školska drugarica. Naravno, u ovom kraju ima pet-šest gimnazija, i možda se njena porodica tek doselila ovamo iz Kalifornije. Ali po njenom pogledu ne bih rekla da je tako. Upiljila se u mene. „Neobično prezime.“

Ne znam šta me je spopalo, ali tako sam umorna od toga. Nije da nemam srama. Naprotiv, premorena sam od srama, sva klizava od njegove lepljive belančevinaste stigme. To je osećanje koje nikud ne vodi. „Ja sam jedini Hačadurjan u državi Njujork“, prezirivo reko, i istrgnuh joj karticu. Ubacila je moja jaja u kesu, gde su još više iscurila.

I evo me sad kod kuće – ako se može tako nazvati. Ti, naravno, nikad nisi bio ovde, te dozvoli da ti je opišem.

Iznenadio bi se. Ponajviše što sam odlučila da ostanem u Gledstonu nakon što sam podigla onoliku dreku što se uopšte selimo u predgrađe. Ali smatrala sam da treba da ostanem blizu Kevinu. Uostalom, ma koliko žudela za anonimnošću, ipak ne želim da komšije zaborave ko sam; zapravo želim, ali takvu ti mogućnost nijedan mali grad ne pruža. Ovo je jedino mesto na svetu gde se posledice mog života u potpunosti osećaju, i danas mi je mnogo važnije da me ljudi razumeju nego da me vole.

Nakon što sam isplatila advokate, preostala mi je dovoljna svotica da kupim sebi stančić, ali odgovarala mi je privremenost

iznajmljenog stana. Isto tako, život u ovom lego dvoetažnom stanu učinio mi se kao skladan spoj temperamenata. Oh, ti bi se užasnulo; slaba stolarija od iverice protivi se devizi tvog oca „Sve je u materijalu“. Ali baš mi se ta osobina, to što se jedva održava u životu, i dopada.

Ovde je sve nesigurno. Strmo stepenište do gornje etaže nema ogradu, što mi začinjava vrtoglavicu dok se, posle tri čaše vina, penjem u krevet. Patos škripi, a prozori ne dihtuju, i čitav stan odiše krhkošću i nepouzdanošću, kao da bi svakog časa čitava građevina mogla ugasnuti poput loše zamisli. Male halogene sijalice na donjem spratu, što se njišu na zarđalim vešalicama, sa žice preko tavanice, često titraju i njihova treperava svetlost samo pojačava ono osećanje sporadičnosti što mi prožima ovaj novi život. Isto tako i utroba moje jedine telefonske utičnice je izbačena; moja nesigurna veza sa spoljašnjim svetom visi o dve slabo zalemljene žičice, i često se prekida. Iako mi je gazda obećao pravi šporet, zaista mi ne smeta da koristim rešo – kome ne radi svetlosni indikator. Kvaka s unutrašnje strane ulaznih vrata često mi ostaje u ruci. Do sada sam uspevala da je vratim na mesto, ali patrljak brave stalno me začikava podsećajući me na majku: ne možeš da izadeš napolje.

Uviđam takođe da moj stan ima jaku tendenciju ka tome da rasteagne svoje kapacitete do krajnjih granica. Grejanje je slabo, a radijatori ispuštaju toplotu u ustajalim plitkim dahovima, i mada je tek početak novembra, već sam regulator odvrnula na najjače. Kad se tuširam, puštam samo vrelu vodu, ne mešam je s hladnom; topla je taman toliko da ne drhtim, ali saznanje da nema rezerve ispunjava me nemirom dok se perem. Frižider je podešen na maksimalno hlađenje, a mleko mi se pokvari posle samo tri dana.

A što se tiče dekora, ostavlja utisak baš prikladne sprdnje. Donja etaža okrečena je nemarno, vrištećom žutom bojom što bode oči, malalo se nasumice, pa se ispod probijaju bele pruge, kao nažvrljane bojicom. Gore, u mojoj spavaćoj sobi, zidovi su amaterski okrečeni sunđerom u tirkiznoplavu, nalik na mazanje đaka prvaka. Imaš osećaj kao da ova kućica nije stvarna, Frenkline. A tako se i ja osećam.

Nadam se ipak da me ne sažaljevaš; ne želim da me sažaljevaš. Mogla sam naći mnogo komforniji smeštaj da sam to htela. Meni se ovde dopada, na neki način. Neozbiljno je, kao igračka je. Živim u kućici za lutke. Čak je i nameštaj neproporcionalan. Trpezarijski sto seže do visine grudi, pa se osećam kao dete, a noćni stočić na koji sam smestila ovaj laptop prenizak je za kucanje – taman je odgovarajuće visine da deci iz vrtića na njemu poslužiš kolačiće od kokosa i sok od ananasa.

Možda bi ova iščašena, dečja atmosfera mogla da objasni zašto juče nisam izašla na predsedničke izbore. Jednostavno sam zaboravila. Sve oko mene kao da se zbiva negde veoma daleko. I sada, umesto da predstavlja jaku protivtežu mojoj konfuziji, zemlja kao da mi se pridružila u oblasti nadrealnog. Glasovi su prebrojani, ali, kao u nekoj Kafkinoj priči, niko, izgleda, ne zna ko je pobedio.

A imam i ovih dvanaest jaja – bar ono što je ostalo od njih. Stavila sam ostatak u činiju i izvadila deliće ljuske. Da si ovde, možda bih nam napravila lep omlet sa seckanim krompirima, listom korijandera i kašičicom šećera, u kojoj je tajna recepta. Kako sam sama, sipaću ih u tiganj, napraviti kajganu i bezvoljno štrpkati. Ali ipak ću ih pojesti. U Merinom postupku bilo je nečeg što mi se učinilo baš elegantnim, na neki nelogičan način.

Hrana mi se u početku gadila. Prilikom posete majci u Rasinu pozelenela sam kad mi je iznela sarmu od vinove loze, iako je čitav dan blanširala listove, nadevala ih jagnjetinom i pirinčem i zavijala u lepe smotuljke; podsetila sam je da može da je zamrzne. A na Menhetnu, kad bih projurila kraj delikatesne radnje u 57. ulici, na putu do Harvijeve advokatske kancelarije, želudac bi mi se prevrnuo od pikantnog mirisa sušene goveđe slanine. Ali mučnina bi me prošla, pa bi mi se prijala. Kada sam posle četiri-pet meseci počela da osećam glad – i to vučju – apetit mi se učinio nepriličan. I zato sam nastavila da glumim ženu koja je izgubila želju za hranom.

Ali posle nekih godinu dana suočila sam se sa činjenicom da je gluma uzaludna. Kad bih se pretvorila u leš, nikog ne bi bilo

briga. Šta sam pa očekivala, da ćeš me obgrliti oko rebara tim tvojim ogromnim rukama kojima se konji mere, podiči iznad glave i uputiti strog prekora koji je potajna radost svake žene sa Zapada – „Mnogo si mi mršava“?

I zato sad svakog jutra uz kafu pojedem kroasan, pa liznem kažiprst i skupljam svaku mrvicu. Sitno seckanje kupusa ispujava deo ovih dugih večeri. Čak sam, jednom ili dvaput, odbila one retke pozive za izlazak koje još dobijam telefonom, obično od prijatelja iz inostranstva koji mi povremeno šalju mejlove, ali koje godinama nisam videla. A posebno ako ne znaju, a to uvek mogu da odredim; neupućeni zvuče previše razdragano i bučno, dok upućeni počinju s učtivim mucanjem i prigušenim crkvenim glasom. Ja, naravno, ne želim da deklamujem priču. A ne žudim ni za nemim saosećanjem prijatelja koji *ne znaju šta da kažu*, pa me puštaju da im se ispovedam tek da bismo razgovarali. Ali ono što me stvarno tera da se izvinjavam time kako sam „zauzeta“ jeste to što se užasavam pomisli da ćemo oboje poručiti salatu, platiti račun, a biće tek osam ili devet sati uveče, i ja ću otići kući u svoj maleni duplex i neću imati šta da seckam.

Posle toliko godina putovanja za firmu *Štap i kanap* – svako veče drugi restoran, gde konobari pričaju na španskom ili sijamskom, na čijim se jelovnicima nalazi živa riba ili pseće meso – čudno je da mi se ova praksa tako snažno uvrežila. Na svoj užas, podsećam samu sebe na moju majku. Ali ne mogu da prekinem ovaj ustaljeni redosled (komad sira ili šest do sedam maslinki; pileća prsa, kotlet ili omlet; bareno povrće; jedan keks s filom od vanile; vina taman toliko da ispraznim pola boce), kao da hodam po gredi i samo jedan korak u stranu i pašću. Morala sam sasvim da izbacim boraniju jer se suviše lako i brzo priprema.

U svakom slučaju, iako smo nas dvoje rastavljeni, znala sam da ćeš se brinuti jedem li. Uvek si se brinuo. Zahvaljujući večerašnjoj sitnoj osveti Meri Vulford sita sam do guše. Nisu sve ludorije naših komšija bile tako prijatne.

Oni litri krvavocrvene boje posuti po celom našem tremu, na primer, dok sam još živela u našoj skorojevičkoj rančerskoj kući

(takva je bila, Frenkline, sviđalo se to tebi ili ne – *rančerska kuća*) – na Palisejds Parejdu. Boja po prozorima, ulaznim vratima. Došli su noću, a kad sam se sledećeg jutra probudila, farba se već bila skoro sasvim osušila. Pomislila sam tada, samo nekih mesec dana posle – kako da nazovem taj četvrtak? – da me ništa više ne može užasnuti niti povrediti. Pretpostavljam da je to uobičajeno verovanje da ti je već toliko zla naneto da te samo zlo, u svojoj celovitosti, nekako štiti.

Kad sam tog jutra ušla iz kuhinje u dnevnu sobu, nisam više mislila da sam neosetljiva na budalaštine. Zinula sam od čuda. Sunce je sijalo kroz prozore, ili bolje rečeno kroz okna što nisu bila prošarana farbom. Prosijavalo je i kroz ona mesta gde je farba bila najređa, i obasjavalo beličaste zidove blistavocrvenom bojom, kao u kitnjastom kineskom restoranu.

Oduvek sam se držala pravila, kojem si se ti divio, da se suočim s onim čega se bojim, mada je to pravilo nastalo u ono doba kad sam se plašila da se ne izgubim u nepoznatom gradu – što je dečja igra. Šta bih sad dala da mogu da se vratim u to vreme kad nisam ni slutila šta me čeka (baš *dečja igra*, na primer). Ipak, stare se navike ne gube, pa nisam odjurila u naš krevet i pokrila se preko glave, već sam odlučila da procenim štetu. Ali ulazna vrata bila su zaglavljena, čvrsto spleljena od debelog sloja crvenog emajla. Za razliku od lateks farbi, emajl se ne rastvara u vodi. A emajl je i skup, Frenkline. Neko je potrošio velike pare. Naravno, naš stari komšiluk imao je mnogo nedostataka, ali nikad nije oskudevao u novcu.

Stoga sam u kućnoj haljini izašla na sporedna vrata i oko kuće otišla do ulaznih. Posmatrajući delo naših komšija, osetila sam da mi se na lice navlači ista ona „ledena maska“ sa suđenja, kako su je opisali u *Njujork tajmsu*. *Post* je još grublje opisao moj izraz lica kao „prkosan“, a naše lokalne novine *Džurnal njuz* otišle su još dalje: „Po kamenom neumoljivom licu Eve Hačadurjan reklo bi se da njen sin nije učinio ništa strašnije od umakanja kikice u masti-onicu.“ (Priznajem da sam se na suđenju držala kruto, žmirkala sam i kutnjacima grizla obraze; sećam se da sam se držala jedne

od onih tvojih mačo deviza „Nikad ne pokazuj strah“. Ali *prkosna*, Frenkline? Ja sam se samo trudila da ne zaplačem.)

Efekat je bio veličanstven, ako voliš senzacionalnost, što ja u to vreme nikako nisam. Kuća je izgledala kao da je preklana. Posvuda izobilno oblivena Roršahovim mrljama, a nijansa je bila odabrana tako pažljivo – tamnocrvena, raskošna boja, s mrvicom ljubičasto-plave – kao da je naročito smešana. Tupo sam pomislila kako bi policija mogla da uđe u trag krivcima ako nisu boju uzeli s police, već su tražili da im se napravi.

Nisam imala nameru da ponovo odlazim u stanicu policije osim ako baš ne moram.

Kimono mi je bio tanak, onaj što si mi još hiljadu devetsto osamdesete poklonio za našu prvu godišnjicu. Iako letnji, bio je to jedini ogrtač koji sam imala od tebe, i nisam htela da nosim ništa drugo. Toliko toga sam bacila, ali ništa od stvari koje si mi ti dao i koje si ostavio. Priznajem da mi ti talismani nanose ogroman bol. Zato ih i čuvam. Oni nasrtljivi terapeuti tvrdili bi da moji pretrpani ormani nisu „zdravi“. Ne bih se složila. Za razliku od sramnog, prljavog bola zbog Kevinina, farbe, krivičnih i građanskih parnica, ovaj je bol *blagotvoran*. Prilično omalovažavana šezdesetih godina, blagotvornost je svojstvo koje sam počela da cenim kao iznenađujuće retko.

A radi se o ovome – dok sam stezala taj meki plavi pamučni kimono i razgledala to pomalo aljkavo krečenje koje su naše komšije našle za shodno da finansiraju, bilo mi je hladno. Bio je maj, ali bilo je sveže i vetar je šibao. Pre nego što sam to i sama doživela, možda sam i verovala da posle lične tragedije i kraha ove sitne životne poteškoće sasvim iščeznu. Ali to nije istina. I dalje osećaš hladnoću, i dalje očajavaš kad ti se pošiljka zagubi u pošti, i dalje te nervira kad vidiš da su ti u *Starbaksu* vratili manji kusur. Možda bi se nekom, u ovakvim okolnostima, učinilo sramotnim to što mi i dalje treba džemper ili muf, ili što se bunim jer su me prevarili za dolar i pedeset centi. Ali od onog *četvrtka* čitav moj život prekriven je tako debelim nanosom srama da sam iz tog razloga rešila da ove prolazne neprijatnosti doživljavam kao utehu, kao

simbole preostale doličnosti. Kad sam neprikladno obučena za određeno doba godine, ili kad se sekiram što u *Walmartu* velikom poput stočne pijace ne mogu da pronađem niti jednu kutiju šibica, ja uživam u tim sasvim običnim emocijama.

Dok sam se vraćala do sporednih vrata, pitala sam se kako je grupa vandala mogla tako temeljno da unakazi ovu građevinu dok sam ja, nesvesna svega toga, spavala. Krivila sam velike doze sedativa koje sam svake noći uzimala (molim te, Frenkline, nemoj ništa da mi kažeš, znam da ti to ne odobravaš), dok nisam shvatila da sam sasvim pogrešno zamišljala scenu. To je bilo posle mesec dana, a ne sutradan. Nije bilo pogrđnih povika niti urlanja, nije bilo ski-maski niti skraćenih dvocevki. Došli su krišom. Jedino što se čulo beše lomljenje grančica, prigušen, tup udarac kad se prva puna kanta izlila po našim sjajnim vratima od mahagonija, uspavljujuće zapljuskivanje boje po staklu, poput mora, tiho šššššššššššš kad su mlazevi šiknuli, ne jače od snažne kiše. Naša kuća nije bila isprskana fluorescentnim sprejom spontanog izliva besa, već je premazana debelim slojem mržnje, koja je splasnula i postala gusta i ukusna poput finog francuskog sosa.

Ti bi navalio da unajmimo nekoga da to očisti. Oduvek te je oduševljavala ona sjajna sklonost Amerikanaca ka specijalizaciji, pa je tako postojao stručnjak za svaku svrhu, i ponekad si prelistavao oglasnike tek zabave radi. „Skidači farbe: krvavocrveni emajl.“ Ali toliko se po novinama pisalo o tome kako smo bogati, kako je Kevin bio razmažen. Nisam želela da pružim Gledstonu to zadovoljstvo da mi se izruguju – gle, može da unajmi još jednog slugu da očisti taj svinjac, baš kao i onog skupog advokata. Ne, naterala sam ih da me iz dana u dan gledaju kako svojeručno ribam kuću, pozajmljenim pištoljem peskiram cigle. Jedne večeri opazila sam svoj odraz posle celodnevnog rintanja – odeća prljava, nokti izlomljeni, kosa umrljana – i vrisnula sam. Već sam jednom tako izgledala.

U par pukotina oko vrata još možda svetluca boja rubina; u useci-
ma onih imitacija starinskih opeka do kojih merdevine nisu sezale

možda još sjaji koja kap zlobe. Ne znam. Prodala sam kuću. Morala sam, posle građanske parnice.

Očekivala sam da ću imati problema da se rešim tog imanja. Praznoverni kupci svakako bi zazreli kad bi saznali ko je vlasnik kuće. Ali to samo još jednom pokazuje koliko sam slabo poznavala svoju zemlju. Jednom si me optužio kako svu svoju radoznalost usmeravam ka „budžacima trećeg sveta“, dok mi je svakako najneobičnije carstvo u istoriji čovečanstva ispred nosa. Imao si pravo, Frenkline. Nigde nije kao kod kuće.

Čim je oglaseno da se imanje prodaje, ponude su zapljuštale. Ne zato što kupci nisu znali, već zato što jesu. Naša se kuća prodala za mnogo više novca od prave vrednosti – za preko tri miliona dolara. U svojoj naivnosti nisam shvatala da je baš ozloglašenost kuće ono što će je prodati. Dok su parovi, u usponu reklo bi se, zavirivali u našu ostavu, već su s radošću zamišljali vrhunac svoje zabave za useljenje.

[Ding-ding!] Slušajte, narode! Sad ću da nazdravim, ali pre toga, nećete verovati od koga smo kupili ovo imanje. Spremni? Od Eve Hačadurjan... Zvuči poznato? Nego šta! A gde bismo se inače preselili? U Gledston! ...Da, da, ta Hačadurjan, Pite, koliko Hačadurjana znaš? Gospode, čoveče, ala slabo kapiraš!

...Tako je, „Kevin“. Ludilo, a? Moj klinac Lorens dobio je njegovu sobu. Pokušao je i pre neko veče da me prevesla. Kao, mora da ostane sa mnom da gleda Henrija: Portret serijskog ubice jer je njegovu sobu zaposeo duh „Kevin Kečapa“. Morao sam da razočaram malog. Žao mi je, rekoh, ali Kevin Kečap nikako ne može da zaposedne tvoju sobu jer je bezvredna mala džukela živa i zdrava u nekom dečjem zatvoru u unutrašnjosti. Da sam se ja pitao, čoveče, gad bi otišao na stolicu... Ne, nije bilo tako gadno kao u Kolumbajnu. Koliko ono beše, dušo, desetoro? Devetoro, tačno, sedmoru dece i dvoje odraslih. A profesorka koju je smaknuo bila je neki veliki zaštitnik tog derišta ili nešto slično. I ne znam ti ja da*

* Kolumbajn je gimnazija u SAD u kojoj su dva đaka hiljadu devetsto devedeset devete godine izvršila masakr pobivši dvanaestoro učenika i jednog profesora i ranivši još dvadeset i četvoro. (Prim. prev.)

su krivi spotovi i rok muzika. Mi smo odrasli uz rok muziku, je li tako? Niko od nas nije počeo manijakalno da ubija po gimnaziji. A evo vam i Lorensa. Taj mališa obožava da gleda krvave filmove i ma kako da su živopisni, on se ne trza. Ali kad mu je zeca pregazio auto? Plakao je nedelju dana. Znaju oni razliku.

Mi ga odgajamo da zna šta je dobro. Možda će zvučati nepošteno, ali čovek se stvarno zapita kakvi su mu to roditelji.

Eva

15. NOVEMBAR 2000.

Dragi Frenkline,

Znaš, trudim se da budem učtiva. I kad moje kolege s posla – da, tako je, verovao ili ne, radim u jednoj putničkoj agenciji u Najaku, i srećna sam zbog toga – kad zapene kako je Pet Bjukenen dobio nesrazmieran broj glasova u Palm Biču, strpljivo čekam da završe, te sam postala svojevrсна dragocena roba: ja sam jedina u kancelariji koja će im dopustiti da dovrše rečenicu. Ako je atmosfera u ovoj zemlji odjednom postala karnevalska, gde sve iskri od čvrstih stavova, ne osećam se pozvanom na zabavu. Nije me briga ko je predsednik.

Ipak, sasvim jasno vidim ovu poslednju nedelju kroz svoju prizmu „šta bi bilo kad bi bilo“. Ja bih glasala za Gora, a ti za Buša. Vodili bismo žučne rasprave pred izbore, ali ovo, ovo – oh, bilo bi sjajno. Glasno, snažno udaranje pesnicom i lupanje vratima, ja recitujem odabrane odlomke iz *Njujork tajmsa*, ti besno podvlačiš komentare iz *Vol strit džurnala* – a sve vreme susprežeš osmeh. Baš mi nedostaje da se sekiram zbog sitnica!

Možda sam bila neiskrena kad sam ti u uvodnom delu prethodnog pisma napisala kako sam ti govorila sve kad bismo na kraju dana razgovarali. Baš naprotiv, jedan od razloga koji me navodi da ti pišem jeste to što mi je glava puna svih onih pričica koje ti nisam ispričala.